

2. Микадзе Ю.В. *Методологические принципы психологического анализа нарушений поведения // Вести Московского государственного университета. Серия 14. Психология. - № 2. 1991. - С.12-17.*
3. Шейнов В.П. *Конфликты в нашей жизни и их разрешения. - Минск., 1997.*

THE PROBLEM OF DISPUTED MUTUAL RELATIONS IN FOOTBALL TEAMS

A.I. BUZNIK

National University of Physical Culture and Sport of Ukraine

The objective and subjective reasons which cause occurrence of disputed mutual relations in football teams are investigated in this article.

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ СТАН ЯК ФАКТОР, ЩО ВПЛИВАЄ НА ПРОЯВЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ГАНДБОЛІСТОК 15-16 РОКІВ

ГАННА ГАНЖА

Національний університет фізичного виховання та спорту України

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Підготовка жіночих команд у спортивних іграх, а саме у гандболі – процес дуже складний. Комплексність прояву рухових якостей, своєрідність спеціальної фізичної підготовки, складна техніка і тактика гри, особливості психічної діяльності та морально-вольової підготовки команди, вимагає широкого кола професійних знань та умінь тренера [2]. В заняттях спортом, особливо в спортивних іграх, одне з провідних місць належить психофізіологічним можливостям організму, які можуть відігравати важливу роль в досягненні високих спортивних результатів [2, 3]. Дослідженнями, які було проведено як в Україні, так і зарубіжними вченими, встановлений тісний взаємозв'язок функціонального стану та спеціальної працездатності спортсменок із змінами гормонального статусу їх організму. Як природну модель зміни динаміки вмісту гормонів у крові використовують менструальний цикл (МЦ) [1, 4, 5 та ін.]. Ми припустили, що психофізіологічний стан гандболісток змінюється на протязі специфічного біологічного циклу їх організму і впливає на спеціальну працездатність, що безумовно необхідно зберігати при побудові тренувального процесу.

МЕТА РОБОТИ: вивчення впливу гормонального статусу гандболісток 15-16 років на їх психофізіологічний стан та спеціальну працездатність.

ОБ'ЄКТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

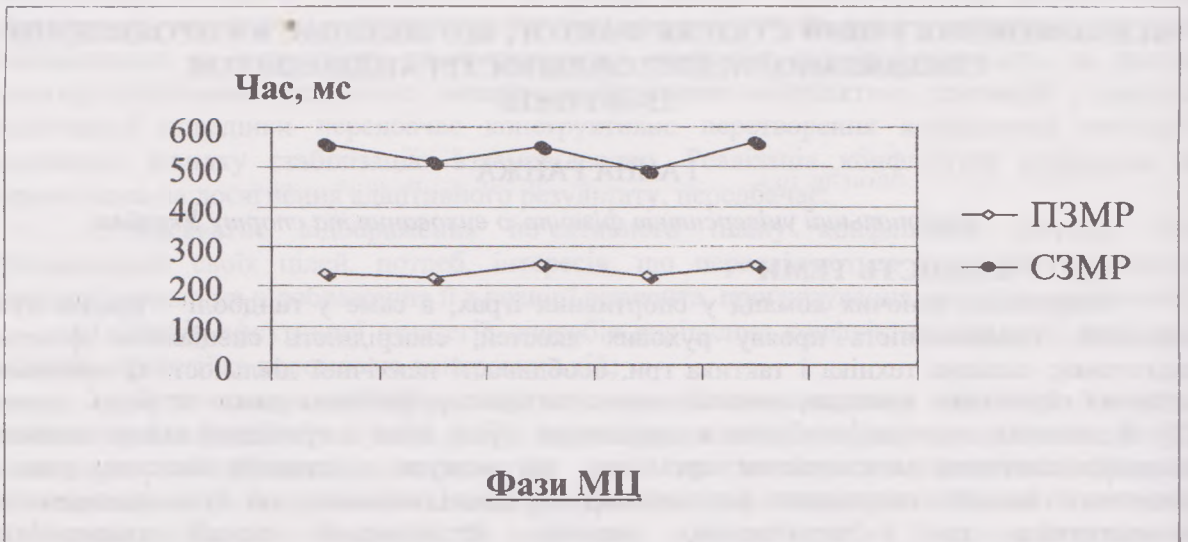
В обстеженні взяли участь 15 спортсменок, які спеціалізуються в гандболі; їх спортивна кваліфікація – II-I розряд, стаж занять гандболом – 6-7 років. Дослідження проводились в кожен фазу на протязі двох-трьох МЦ.

В роботі було застосоване спеціальне анкетування спортсменок. Визначення фаз МЦ проводили за загальноприйнятими методиками. З метою виявлення психофізіологічного статусу спортсменок, ми визначали латентний період простої та складної сенсомоторної діяльності (ПЗМР та СЗМР) за допомогою приладу ПНДД-1 [3]. Водночас для характеристики спеціальної працездатності гандболісток ми визначали ефективність кидків м'яча у ворота. Для цього був використаний комплексний тест, розроблений кафедрою спортивних ігор ІУФВСУ.

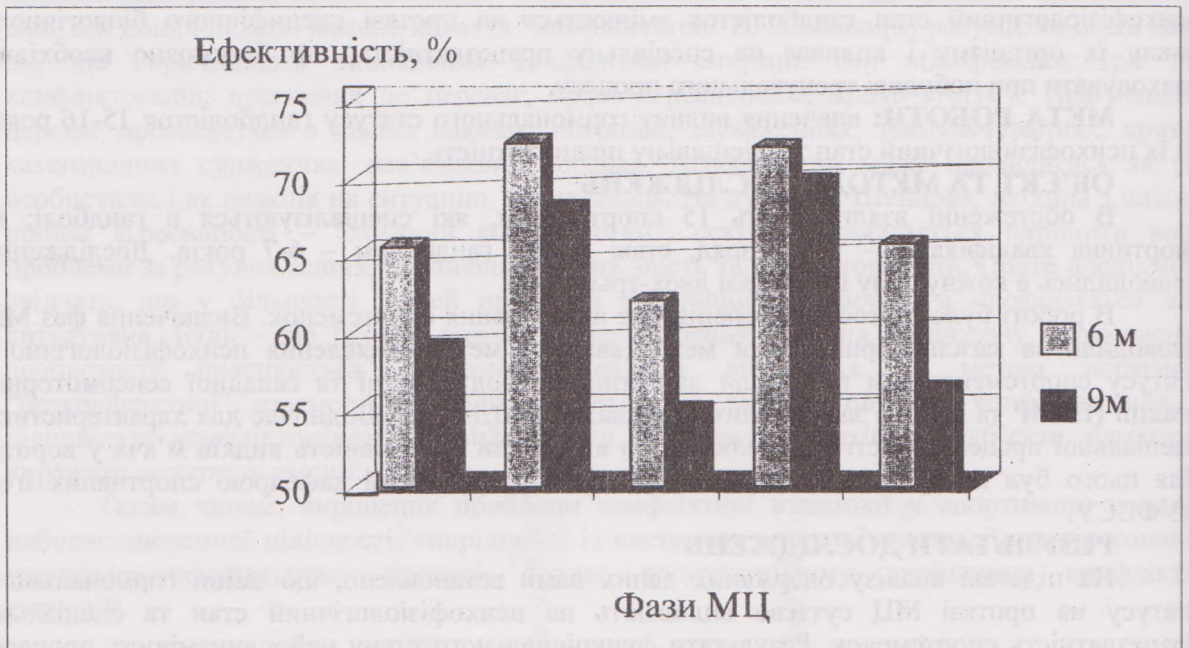
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

На підставі аналізу одержаних даних нами встановлено, що зміни гормонального статусу на протязі МЦ суттєво впливають на психофізіологічний стан та спеціальну працездатність спортсменок. Результати функціонального стану нейродинамічних процесів представлені на малюнку 1. Латентний період ПЗМР в даній групі гандболісток характеризувався найбільшими величинами в I, особливо III та V фази МЦ, що вказує на підвищену збудливість ЦНС спортсменок. Підвищений рівень збудливості відзначений у II та III фазах. Таким чином, можна припустити, що для розвитку швидкості простого

сенсомоторного реагування у гандболісток, найбільш оптимальні постменструальна (II) та постовуляторна (IV) фази циклу. При дослідженні СЗМР звертає на себе увагу той факт, що її показники мають практично таку ж динаміку як і характер параметрів ПЗМР. При цьому, як ми і передбачали, величини складної реакції значно перевищують показники ПЗМР (мал.1). Вивчення особливостей прояву спеціальної кидкової працездатності гандболісток показало, що вона, як і психофізіологічні показники, знаходиться в прямій залежності від гормонального статусу спортсменок (мал.2). Найбільш низька (на 6,07-10,78%) ефективність кидків м'яча у ворота виявлена в овуляторну, передменструальну та менструальну фази МЦ. Слід зазначити, що ускладнення умов виконання кидка в фази фізіологічного напруження характеризувалось ще більшим погіршенням результатів (11-14,85%).

Мал.1 Латентний період простої та диференційної зорово – моторної реакції у спортсменок – гандболісток в динаміці МЦ.

Мал.2 Ефективність кидків м'яча у ворота з дистанцій 6м та 9м у гандболісток 15 –16 років в різні фази МЦ.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Таким чином, отримані результати свідчать про те, що різні функції організму гандболісток 15-16 років суттєво змінюються у зв'язку із змінами гормонального статусу на протязі МЦ. II та IV фази характеризуються оптимальним психофізіологічним станом та можливостями найліпшого прояву спеціальної працездатності. Перерозподіл обсягу та спрямованості фізичних навантажень дасть можливість тренеру правильно комплектувати склад команди на період змагань, зберігши при цьому здоров'я спортсменки, підвищуючи можливості росту її спортивних досягнень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихляева В.М. с соавт. Руководство по эндокринной гинекологии. – М.: Мед. информ. агентство, 1997. – С. 97-110.
2. Волосович А.Г., Бухтий Л.Г. Использование уровня проявления психофизиолог. показателей в качестве критерия подготовленности гандболистов: Тез. докл. факульт. научно-практ. конф. – Киев, 1994. – С.32-33.
3. Макаренко Н.В. Теоретические основы и методики профессионального отбора военных специалистов / НИИ проблем военной медицины Украинской военно-мед. академии. – Киев, 1996. – С. 23-33, 172, 184-187.
4. Шахлина Л.Г. Женщины и спорт на рубеже третьего тысячелетия // Наука в олимпийском спорте: [Женщина и спорт] – 2000. – Спец. вып. – С.10-21.
5. Shakhlina L. Physical Fitness and Work Capacity of Femal Athletes in the Cours of Menstrual cycle. The second scientific international conference for women sport "Women and Child. Future vision from a sport perspective". Egypt, 1997, p. 102-112.

**PSYCHO-PHYSIOLOGICAL CONDITION AS A FACTOR WHICH INFLUENCES
SPECIAL PREPARATION OF SPORTSWOMENSPECIALIZING IN HANDBALL
AGED 15 – 16**

HANNA GANZHA

National University of Physical Education and Sport of Ukraine

The issues of the impact of hormonal changes in the organisms of 15-16 years old sportswomen specializing in handball on their psycho-physiological conditions and special functional abilities are considered in this work. These peculiarities permit to individualise the psychological effect in the process of training and competitive activities.

**СТАН ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ**

СВІТЛАНА ГВОЗДЕЦЬКА

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Важливе місце в ряді соціальних проблем займає в наш час проблема виховання і розвитку дітей з порушенням розвитку.

В Україні, як і в усьому світі, помітна тенденція до збільшення кількості аномальних дітей. Так, діти з вадами розвитку, які виховувались у спеціалізованих дошкільних дитячих садках Сумської області, за статистикою в 1999 році склали 459, а вже в 2000 році – 662. Збільшення кількості таких дітей, причиною якого є негативний вплив різних екологічних, економічно-економічних, культурно-психологічних та інших факторів, обумовлює важливість необхідності вдосконалення традиційних і пошук нових методів і форм корекційно-педагогічної роботи з такими дітьми.

У комплексній проблемі виховання і навчання дошкільників з вадами розвитку важливе місце займає правильне та своєчасне визначення структури дефекту і клінічна характеристика дітей з затримкою та порушенням розумового і психічного розвитку.